

<https://saartehaal.postimees.ee/7330261/kui-pikk-on-meie-oodatav-eluiga>

Toimetaja Urmas Kiil

04.09.2021

[Kui pikk on meie oodatav eluiga?](#)



MARK GOTFELDER kirjutas saarlaste poliitiliste eelistuste teemalise artikli Saaremaa muuseumi kaheaastaraamatusse, mida esitleti augusti lõpul lossi kapiitlisaalis. Istub raamatu toimetaja Olavi Pesti.

FOTO: Maanus Masing / Saarte Hääl

Viimastel aastakümnetel on nii Saare maakonnas kui ka Eestis tervikuna oodatav eluiga märkimisväärselt kasvanud.

Statistikaameti andmetel oli mullu Saare maakonnas inimeste oodatav eluiga sünnihetkel 78,84 aastat. Viimase 14 aasta jooksul on see kasvanud veidi enam kui viie aasta võrra. Hiiu- ja Harjumaal olid samad näitajad vastavalt 80,31 ja 80,09 aastat. Juurdekasv 2006. aastaga võrreldes oli Hiiumaal 7,42 ja Harjumaal 6,3 aastat.

Mis puudutab aga Eestit tervikuna, siis siin on statistikaameti veebilehel olemas andmed ka nõukaaja lõpust. Näiteks 1989. aastal oli oodatav eluiga Eestis 70,31, 2006. aastal 73,22 ja 2020. aastal 78,76 aastat.

Kui praegust aega nõukaaja lõpuga võrrelda, on oodatav eluiga möödunud kolmekümne aasta jooksul kasvanud 8,45 aasta võrra, kusjuures eriti suur on kasv olnud alates 2006. aastast.

Saarlasesest rahvastikuajaloolane, Tallinna Ülikooli Eesti demograafia keskuse teadur Mark Gotfelder ütleb, et üsna väikeste vahede seletamisel tasub olla ettevaatlik, kuid Lääne-Eesti saarte elanike tervis on siiski tunduvalt parem, kui näiteks idavirulastel.

► **Kuidas seda statistilist näitajat tõlgendada?**

Oodatav eluiga sünnihetkel on teatud kogukonna ühe aasta suremust iseloomustav näitaja. Väljend "oodatud eluiga sünnihetkel" võib segadust tekitada, kuna arvatakse, et see käiks justkui tuleviku kohta. Tegelikult puudutab see minevikku.

Seega on oodatav eluiga sünnihetkel eluaastate arv, mis teatud aastal (nt 2020) sündinud põlvkond võiks keskmiselt elada eeldusel, et selle aasta (nt 2020) suremusnäitajad kehtivad kogu nende elu jooksul.

Kuna tegelikult on oodatav eluiga kasvanud, siis suure tõenäosusega elab aastal 2020 sündinud põlvkond keskmiselt kauem, kui on oodatav eluiga aastal 2020.

► **Milline oli oodatud eluiga Eestis ja Saaremaal minevikus?**

Enne 18. sajandit jäi see pikaajalise keskmisena 25–30 aasta juurde. Kuna häid alusandmeid ei ole, on tegu oletusega.

18. ja 19. sajandi alguse imikusuremuse andmete alusel võiks eeldada, et keskmise saarlase eluiga oli muu Eestiga võrreldes pikem.

Ajaloolase Herbert Ligi kogutud andmed kirikumeetrikatest näitavad, et Saaremaal suri 19. sajandi alguses esimesel eluaastal umbes 12% sündinutest, Võrumaal aga 23%.

1881 toimus Vene riigis esimene rahvaloendus ja siis oli Balti kubermangudes oodatav eluiga meestel 39 ja naistel 43 aastat. 1897. a rahvaloenduse ajal olid samad arvud Eesti alal 42 ja 45.

Maakondade kohta täpset statistikat pole. Selge on aga, et imiku- ja lapsesuremus oli näiteks esimesel iseseisvusajal Saaremaal üks suuremaid ja võib oletada, et sel põhjusel oli ka siinne eluiga riigi keskmisest madalam.

► Miks on oodatav eluiga kiiresti tõusnud 1989–2020?

Nõukogude tervishoiusüsteem ei suutnud kaasa minna 1960. aastatest alates toimunud edusammudega, kui me räägime suremusest südameveresoonkonna haigustesse.

Peamiselt just sel põhjusel oodatav eluiga idablokis stagneerus või isegi langes. Näiteks kuulus prantsuse teadlane Emmanuel Todd ennustas selle trendi pealt isegi kommunismi kokkuvarisemist.

Tõsi, kommunismiajastu lõpp tõi alguses kaasa suremuse tõusu, mistõttu langes kohe ka oodatav eluiga. Nii oli see ka Eestis, kus madalseis oli 1994. aastal.

Pärast seda on Eestis oodatav eluiga kasvanud keskmiselt pea 0,5 aastat iga kalendriaasta kohta, mis on maailma mastaabis ehk isegi rekordiline. Põhjus on meie madal stardipositsioon ja tahe võtta üle lääneriikide kogemus. Oma osa on etendanud ka tubli tervishoiusüsteem.

Tänaseks on Eesti naiste oodatav eluiga üsna sarnane Lääne-Euroopa riikide omaga, meeste puhul on aga endiselt suur erinevus. Eestis ongi Euroopa üks suuremaid soolisi eluealõhesid.

► Kuidas seletada maakondlikke erinevusi?

Mina oleksin selliste üsna väikeste vahede (Saare vs. Harju vs. Hiiu) seletamisel ettevaatlik. Meie suur probleem on, et registreeritud elukoht on paljudel eestimaalastel vale.

Oodatava eluea arvestamisel on aga oluline, et andmed kogukonna elanikkonna kohta oleksid väga täpsed.

Lisaks on Saare ja Hiiu maakonnad rahvaarvult väikesed. Selge on aga, et Lääne-Eesti saartel on olukord tervise vallas täna parem kui näiteks Kagu-Eestis, rääkimata juba Ida-Virumaast.